

УДК 591.543.43:598.216.7

**ВЕСНЯНІ СТРОКИ ПРИЛЬОТУ
ПЕРЕПЕЛА (*COTURNIX COTURNIX*) НА ПОЛІССІ**

В. О. Яненко, В. В. Серебряков

Київський національний університет ім. Т. Шевченка, Київ, Україна, BAGGIRR@gmail.com

**SPRING PASSAGE TERMS
OF THE QUAIL (*COTURNIX COTURNIX*) IN POLISSYA**

V. O. Yanenko, V. V. Serebryakov

Taras Shevchenko Kyiv National University, Kyiv, Ukraine, BAGGIRR@gmail.com

Останні півстоліття міграція перепела майже не досліджувалася, крім деяких загальних згадок в окремих джерелах. Перепела, будучи типово перелітними птахами, зимують за межами територій із регулярним сніговим покривом, роблять регулярні міграції як навесні, так і восени. Як летять ці птахи навесні – невідомо. Вважають, що проліт йде вночі, появу перепелів у тій або іншій місцевості реєструють головним чином за голосом самців, які можуть токувати під час міграції хоча іноді починають свій "бій" не з першого дня появи. Осінні міграції по континентальній частині України, як і в усій Європі протікають майже не помітно. Відносно великі скупчення утворює цей вид лише при перельоті Чорного та Середземного моря. Як навесні, так і восени майже не спостерігають перелітних зграй, а тільки скупчення, більш-менш виражені "висипки", і можна припустити, що в цей час вони летять поодинокі і тільки вночі. Хоча при спостереженнях за нічною міграцією перепел бував зафіксований відносно рідко. Судячи з даних кільцювання, основна маса перепелів з Європейської частини ареалу рухається на зимівлі й назад через Піренейський, Аппенінський п-ови, через Балкани та Чорноморське узбережжя Кавказу.

Строки ж весняної появи досить пізні й сильно коливаються в різні роки залежно від ходу весни, навіть в одній і тій самій області. З-за цієї причини скласти загальну картину прильоту птахів навесні в різних частинах ареалу дуже важко: дані та ряди даних із різних областей стосуються різних років, тому їх важко співставити.

Для дослідження весняних міграцій перепела використано власні фенологічні спостереження, а також дані анкетного опитування на території України, котре проводилося кафедрою зоології Київського національного університету в період 1975–2007 років. Обробку даних проводили щодо кожної області окремо. При цьому фенодати багаторічних рядів були переведені в числа (порядковий номер за річним календарем), які придатніші для оперування з ними при обчисленні. Масив даних фенологічних спостережень за початком прильоту був поділений на два періоди: перший – з 1975 до 1991 р., другий – з 1992 до 2007 р. Це було зроблено з метою з'ясування чи відбулись якісь зміни в термінах весняного прильоту птахів за ці два періоди? А якщо відбулись, то чому?

Нами проведено статистичну обробку масиву фенологічних дат по областях правобережного Полісся: Волинська, Житомирська, Київська та Рівненська області. Дані поділені на два періоди по 12 років для порівняння зміни термінів прильоту (табл. 1, 2).

Таблиця 1. Статистичні дані по весняних міграціях перепела в період 1975–1991 років

Область	Весняна міграція				
	<i>n</i> (1975–1991)	<i>M</i> зв.	<i>m</i>	<i>CV</i> (%)	<i>lim</i>
Волинська	5	9.V	0,5	40	4.V–12.V
Житомирська	7	15.IV	1,5	85	6.IV–5.V
Київська	6	12.IV	1,2	69	2.IV–29.IV
Рівненська	5	16.IV	0,5	40	13.IV–30.IV

Як бачимо за результатами дослідження в період з 1975 до 1991 рік середня дата прильоту у Волинській області становила 9.V, у Житомирській – 15.IV, у Київській – 12.IV, у Рівненській – 16.IV. У другий період дати прильоту стали пізнішими: Волинська область – 20.V, Житомирська – 30.IV, Київська – 2.V, Рівненська – 17.IV.

Таблиця 2. Статистичні дані по весняних міграціях перепела в період з 1992–2007 років

Область	Весняна міграція				
	<i>n</i> (1992–2007)	<i>M</i> зв.	<i>m</i>	<i>CV</i> (%)	<i>lim</i>
Волинська	6	20.V	0,4	38	13.V–28.V
Житомирська	6	30.IV	0,5	29	25.IV–8.V
Київська	4	2.V	0,6	43	28.IV–5.V
Рівненська	9	17.IV	0,6	38	21.IV–16.V

Як бачимо по всіх областях правобережного Полісся терміни весняного прильоту перепела змінилися, притому всі терміни змістилися в сторону більш пізніх дат. Із чим це може бути пов'язано?! На нашу думку однією з основних причин є глобальне потепління, яке призводить до перерозподілу температури та вологості.

